

OSA 1

Mitä raiteet opettivat? Millaisia ratkaisuja tehtiin? Miten niihin päädyttiin?

Hankkeen taustaa

Kotoraide-projekti syntyi vuonna 2008, kun nopeasti kasvava uusien kotoutujien määrä aiheutti koulutukseen pääsyn hidastumista. Monet pääkaupunkiseudun kotoutumiskoulutuksen toimijat huomasivat, että sen aikainen alkukartoituksen tapa alkoi jossain määrin haitata kaikkia prosessin osapuolia. Koska kartoituksissa pyrittiin täyttämään tiettyjä koulutuksia, saattoi uusi kotoutuja joutua osallistumaan useisiin alkukartoitustesteihin, mutta jäädä silti vaille koulutuspaikkaa. Toisaalta viranomaiset ei voinut luottaa siihen, että yhdessä kartoituksessa kerättyjä tietoja kotoutujan tiedoista ja taidoista voitaisiin sellaisenaan käyttää hyväksi jotakin toista kurssia täytettäessä - niin suuria eroja arvioissa oli. Kolmanneksi jatkuvasti tihenevä ja laajeneva testauksen tarve asetti oppilaitosten resurssit ääriarjoilleen.

Projektin käynnistäjänä toimi Adulta Oy, joka vuonna 2008 oli suuri aikuisten maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksen tuottaja. Adulta Oy järjesti kotouttamiskoulutusta Helsingissä, Vantaalla ja Keski-Uudellamaalla. Kun toiseksi osatoteuttajaksi saatiin KKC, joka järjesti valtaosan Espoon kotouttamiskoulutuksesta, työryhmän toimiala oli jo alueellisesti kattava. KKC yhdistyi vuoden 2009 alussa Axxell Utbildning Ab -nimiseen oppilaitokseen. Asiantuntemusta lisättiin vielä akateemisten ja nuorten maahanmuuttajien osalta, kun kolmanneksi osatoteuttajaksi lähti Eiran aikuislukio. Kaikilla toteuttajaorganisaatioilla oli palveluksessaan useita päteviä, kokeneita ja kehitystyöhön motivoituneita opettajia. Lisäksi kaikilla oli runsaasti kokemusta sekä koulutusten että alkukartoitusten järjestämisestä. Maaliskuusta 2010 lähtien hanketta toteuttivat kaksikin Axxell ja Eiran aikuislukio.

Hankkeessa lähdettiin tavoittelemaan alkutestauksen mallia, joka tarjoaisi tehokkaan ja luotettavan tavan selvittää kotoutujalle todennäköisesti sopivin koulutuspolku. Maahanmuuttajan - uuden kotoutujan - kannalta tällainen malli tarjoaisi nopeamman väylän koulutukseen ilman turhauttavaa moninkertaista testausta. Viranomaiselle vakioitu testausmalli tarjoaisi luotettavaa tietoa, jonka avulla asiakkaan voisi ohjata koulutukseen yksittäisestä kurssista riippumatta. Oppilaitosten työtaakkaa taas keventäisi malli, johon ei tarvitsisi jatkuvasti tuottaa uutta sisältöä ja perehdyttää arvioitsijoita. Oppilaitosten henkilöstö- ja tilaresursseihin malli toisi helpotusta, jos kehitettävää mallia voitaisiin toteuttaa keskitetysti, ilman yksittäisten oppilaitosten isoa panostusta.

Tavoiteltuun testausmalliin kuuluivat toteutustavan lisäksi koulutukseen ohjaamisen tarvittavien tietojen määrittely ja keräystapa, ohjausta varten tietoa tuottavat testit ja suomen kielen kurssisuositusta varten laaditut tuottamis- ja ymmärtämistaitojen kokeet. On huomattava, että kehitetty testausmalli on tuotettu nimenomaan pääkaupunkiseudun olosuhteisiin ja työvoimakoulutuksen tarpeisiin: jotta kehitettävä järjestelmä olisi toteuttamiskelpoinen suurille joukoille myös hankerahoituksen päätyttyä, testauksen kehittämistä on leimannut pyrkimys pitäytyä vain sellaisen tiedon keräämisessä, joka on olennaista koulutukseen ohjaamisen kannalta. Tähän tarkoitukseen on hankkeessa luotu haastattelumalli, sarja oheistestejä ja diagnostiset suomen kielen testit opiskelijan kurssisuositusta varten.

Seutu, jolla asuu eniten maahanmuuttajia koko Suomessa, vaatii paljon voimavaroja, mutta pystyy toisaalta myös tarjoamaan palveluita monenlaisille kohderyhmille - siltä kannalta Kotoraide-projektin koulutukseen ohjauksen erilaisia profiileja on ollut kovin mielekästä laatia nimenomaan alueella, jolla toimii monia erilaisia oppilaitoksia. Hankkeessa on pilotoitu useiden eri kohderyhmien koulutuksia, ja näiden kokemusten pohjalta on tähän oppaaseen kuvattu seitsemän erityyppistä kotoutumiskoulutuksen raidetta.

Hankkeen ohjausryhmässä toimi useiden eri sidosryhmien edustajia, ja ryhmä kokoontui aika ajoin yhdessä Koulutusportti-projektin kanssa, mikä oli eduksi koulutukseen ohjauksen kokonaisuuden suunnittelussa.

Näkökulmia testausprosessiin

Hankkeen kehitystyössä on pyritty huomioimaan eettisesti kestävä menettelytavat kaikkien testauksen osatekijöiden suhteen: niin arvioitavan, arvioijan, prosessin kuin yhteiskunnankin kannalta.

Arvioitavan kannalta testissä keskeistä on se, että vakioidun testimenettelyn ansiosta kaikkia testattavia kohdellaan yhtäläisesti, oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. On tosin huomattava, että ainakaan tässä kehitysvaiheessa testistä ei ole olemassa versioita, jotka soveltuisivat esimerkiksi eri tavoin vammaisille koulutukseen ohjattaville, ja tällaisia mahdollisuuksia tulisikin menetelmän jatkokehityksessä punnita.

Testin oikeudenmukaisuuden kannalta on tärkeää, että arvioitava tuntee oman asemansa ja testin merkityksen, ja näin ei aiemmin ole ollut. Alkukartoitustestissä keskeistä on se, että sen ensisijaisena tavoitteena on tarjota apua oikeaan koulutukseen ohjaamiselle, ei rajata joitakuuta testiin osallistujia koulutuksen ulkopuolelle. Tämä asetelma on monelle testiin osallistuvalla epäselvä, ja se saattaa vaikuttaa testisuoritukseen: testitilanteessa saattaa ilmetä, että osallistuja on opetellut ulkoa fraaseja tai pidempiäkin suomen kielen ilmauksia, joita on arvellut tarvittavan koulutukseen pääsyyn. Opiskelijan aseman ja testin tarkoituksen selvittämiseksi Kotoraide-hanke on tuottanut ja käännettänyt testiohjeen, jossa testin tavoitteet pääpiirteissään kuvataan 11 kielellä. Kotoraide- ja Koulutusportti-projektien yhteistyön tuloksena myös alkutestauskutsusta käy ilmi, ettei testattavalta odoteta suomen kielen taitoa.

Tervetuloa testiin!

Kaikille testiin osallistuville pyritään löytämään sopiva kurssipaikka kotoutumiskoulutukseen.

Tee tehtävät niin hyvin kuin osaat. Ei haittaa, vaikka et osaisi kaikkia. Testin osat kestävät 15-20 minuuttia.

Haastattelun ja testitulosten perusteella katsotaan, millainen kurssi ja mikä taso on sinulle sopiva.

Saat tiedon kurssipaikasta, kun sinulla on sovittu aika te-
toimistossa./ Saat tiedon kurssipaikasta postitse.

Kuva 1. Testiohje, jonka opiskelija voi saada testitilaisuudessa 11 eri kielellä.

Arvioitavan asema testitilanteessa on pyritty turvaamaan siten, että kaikkia testiosioita on koekäytetty 250–400 kotoutujalla, ja niitä on muokattu käyttökokemusten mukaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisiksi. Jotta väsymys ei vaikuttaisi olennaisesti testisuoritukseen, on kokonaisuus laadittu siten, että yksittäisin arvioitavan kohdalla testien tekeminen kestää enintään kolme tuntia.

Palautteena suorituksesta arvioitava saa kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa tiedon kurssisuosituksesta. Diagnostinen testi ei anna luotettavaa taitotasoarviota, joten sellaista tulosta testi ei arvioitavalle tuota. Näin pyritään myös välttämään tulosten käyttämistä muuhun kuin koulutukseen ohjaukseen, koska testikokonaisuus tarjoaa arvioinnin työkaluja vain siihen tarkoitukseen.

Arvioijan osalta testin luotettavuuden edellytyksiä ovat, että arvioija tuntee hyvin testiaineiston, arviointiperusteet ja testin käyttörajoitteet. Tämä tukee arvioijan johdonmukaista ja yhteisesti sovittua linjaa arvioinnissa. On syytä huomata, että usean arvioijan yhtenäisen linjan ylläpitäminen vaatii vaalimista: yhteistä keskustelua, arviointia ja jatkuvaa harjaantumista. Esimerkiksi Kotoraiteen työn aikana äänitetyt haastattelut olivat hyvinkin opettavaisia paitsi haastateltavan, myös haastattelijan suorituksen osalta -

opetustilanteisiin kouliintuneen opettajan tuntui olevan vaikea asettua rooliinsa tarkkailijana, ei aina valmiina neuvojana ja opastajana.

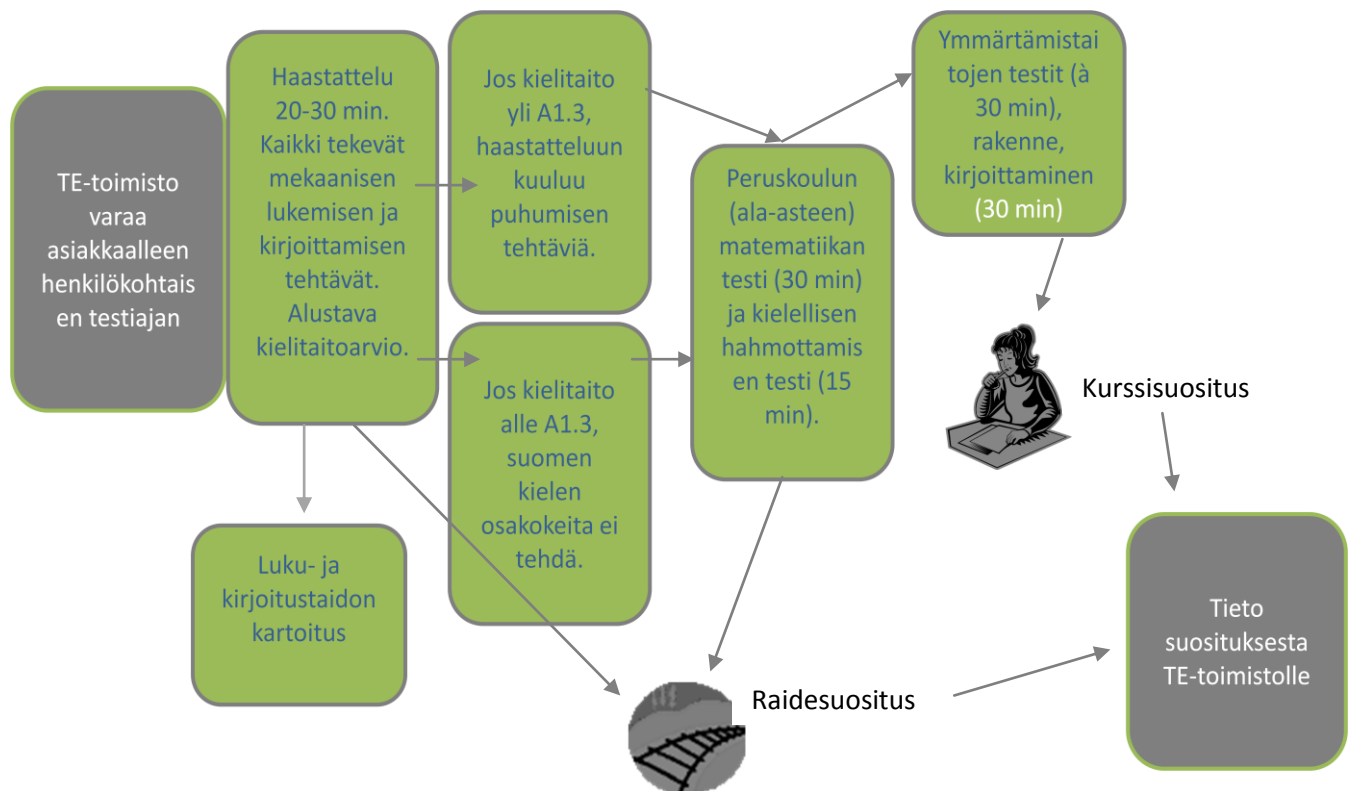
Ammattitaitoinen arvioija osaa punnita realistisesti omaa asiantuntemustaan ja tunnistaa omat ennakoasenteensa, jotta ne eivät pääse vaikuttamaan arvion oikeudenmukaisuuteen. Arvioija on aina valta-asemassa arvioitavaan nähden, ja tätä asemaa tulee käyttää oikein: hyvä arvioija osaa luoda testitilanteesta myönteisen ja luottamusta herättävän, ja hän pystyy tarjoamaan testattavalle tilaisuuksia parhaan osaamisensa esiin tuomiseen.

Arviointiprosessin tarkoituksenmukaisuutta on kehitetty monien koekäyttökertojen avulla. Prosessi oli käytössä kutakuinkin seuraavassa kaaviossa esitettyssä muodossa ensimmäistä kertaa tammikuussa 2009, ja siitä lähtien sitä on pääpiirteissään sovellettu Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla yhteistyössä te-toimistojen ja testausta järjestävien oppilaitosten kanssa. Eryityisesti arvioijat ovat pitäneet menettelytapaa aiempaa suurille joukoille samanlaisena toteutettavaa testausta huomattavasti mielekkäämpänä. Heidän mukaansa testaustapa on aiheuttanut vähemmän turhautumista ja stressiä niin testattaville kuin testaajillekin.

Prosessissa kullekin kartoitettavalle varataan henkilökohtainen haastattelu-aika, ja haastattelussa kerättyjen tietojen perusteella arvioija (haastattelija) määrittelee ne osakokeet, joita kyseisen hakijan kohdalla sopivan koulutusraiteen määrittelemiseksi tarvitaan. Lyhimmillään kartoitus päättyy haastattelun jälkeen - näin tapahtuu siinä tapauksessa, että hakija ei ole suoriutunut mekaanisesta lukemisen tehtävästä eikä sanelusta, ja hänet ohjataan laajempaan luki-kartoitukseen. Pisimmillään kartoitus kestää kolme tuntia. Näin käy tapauksissa, joissa hakijalla on jo niin paljon suomen kielen taitoa, että tarvitaan lähtötason haarukointia sekä suullisesti että kirjallisesti.

Alkukartoituksissa tietojen keruussa on käytetty pääasiallisesti sähköisiä sovelluksia: Webropol -lomaketta, Excel-taulukkoa tai oppilaitoksen opiskelijarekisteriä (Primus). Ihanteellista olisi, jos menettelytapa olisi tältäkin osin yhtenäinen. On tosin huomattava, että erilaisista raportointitavoista riippumatta tiedonsiirto³ testaaajan ja te-toimiston välillä on sujunut juohevasti. Prosessin toimintaa seurataan jatkuvasti, ja sitä pyritään parantamaan saadun palautteen mukaisesti.

Jotta testaus edelleenkin mittaisi niitä testattavien piirteitä, joita on pidetty koulutukseen ohjaamisen kannalta keskeisinä, on tärkeää, että osakokeet pysyvät vain sellaisten testaajien käytössä, jotka ovat perehtyneet testin käyttöalaan, tulosten tulkintaan ja testin järjestämiseen. Testejä ei saa muokata.

Kuva 2. Kotoraide-projektissa kehitetty ja koekäytetty alkutestausmalli.

Alkukartoitusmenettelyn laatijat ovat olleet hyvin tietoisia toiminnan yhteiskunnallisista vaikutuksista: yhtäältä kartoitettavia ohjataan yhteiskunnan kustantamien palveluiden pariin, toisaalta kartoitettaville tarjotaan ainutkertaista mahdollisuutta osallistua kotoutumiskoulutukseen. On siis hyvin tärkeää saavuttaa testauksella oikeaan osuvia tuloksia ja viestiä niistä tehokkaasti koulutukseen ohjaavalle taholle, jonka taas tulee käyttää testitulosta vain tähän tarkoitukseen. Hakijamäärien jatkuvasti kasvaessa on myös tärkeää päästä yhteisymmärryksen tietojen keräämiseen ja käsittelyyn liittyvistä käytännöistä. Pääkaupunkiseudulla tätä työtä ohjaa Koulutusportti -järjestelmän käyttöönotto ja jatkokehitys.

Hankkeen työt ja niiden lähtökohdat

Hankkeen työt oli jaettu kolmeen työpakettiin. Kutakin työpakettia varten muodostettiin oma työryhmä, joka vastasi oman kokonaisuutensa tuottamisesta. Kaikki projektille työtä tehneet - yhteensä 31 henkilöä - antoivat panoksensa muun työnsä ohessa. Hankkeen tulosten kannalta monipuolinen tekijäjoukko oli suuri rikkaus. Projektin edetessä eri pakettien tuotokset liitettiin osaksi testausprosessia.

Yksi työryhmistä keskittyi niiden tietojen seulomiseen, joita alkukartoituksen tulisi koulutukseen ohjausta varten tuottaa. Tähän tarkoitukseen laadittiin alkuhaastattelulomake, -ohje ja profilointityökalu, joka on suunniteltu erityisesti vasta koulutukseen ohjausta aloittaville. Työryhmässä laadittiin myös matematiikan ja kielellisen hahmottamisen testi, joiden tarkoitus on alkuhaastattelun tietojen lisäksi tukea raiteen valintaa.

Toinen ryhmä vastasi suomen kielen diagnostisten testien laadinnasta. Tämä ryhmä jakautui vielä pienempiin joukkoihin, jotka laativat puhumisen, kirjoittamisen, rakenteiden, tekstin- ja puheen ymmärtämisen testit ja niihin liittyvät arviointiohjeet.

Kolmannessa ryhmässä laadittiin koulutukseen ohjauksen kriteerit ja koulutuksen suuntaviivat seitsemälle erityyppiselle raiteelle: hitaalle, nopealle ja perusraiteelle, luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen, kotona lapsia hoitavien koulutukseen, työn ohessa opiskelevien koulutukseen ja nuorten raiteelle. Työ perustui pitkälti hankkeen puitteissa järjestettyihin pilottikoulutuksiin.

Hanke lähti liikkeelle käytännön tarpeista - ja niistä käytännön ongelmista, joita aikaisemmat testijärjestelyt olivat aiheuttaneet. Tavoitteena oli luoda käytännöllisiä työkaluja. Aina kun oli mahdollista, tukeuduttiin tutkimustietoon, ja toimintaa pyrittiin koko projektin ajan kehittämään systemaattisesti. Hankkeella ei ollut aikataulun, rahoituksen eikä henkilöstöresurssiensa puolesta mahdollisuutta tehdä tieteellistä tutkimusta.

Tutkimustiedon löytäminen osoittautui monilla testauksen kannalta tärkeillä osa-alueilla haastavaksi: kielitaitotestien laadintaan löytyi sopivaa kirjallisuutta (mm. Cambridge University Pressin Assessment -sarja), mutta suomen kielen kuvauksen osalta tälläkin alueella oli autiota. Ei ole olemassa esimerkiksi suurten eurooppalaisten kielten tapaan kuvausta siitä, mitä sanastoa ja millaisia rakenteita tietyn kielitaitotason edustajan tuotoksissa on. Tällaisen tiedon tuottaminen S2-opetuksen tueksi olisikin mitä hyödyllisintä.

Oheistestejä laativa työryhmä olisi kaivannut työnsä tueksi oppimis- ja opiskelutaitojen mittaamisen ja kielen oppimiseen mahdollisesti sidoksissa olevien kognitiivisten taitojen tutkimustietoa, mutta sellaista ei löytynyt. Koulutukseen ohjauksen kannalta opiskelutaitojen arviointia pidettiin kuitenkin keskeisenä, joten siihen liittyvien testien kehittämisessäkin tukeuduttiin projektiryhmän monipuoliseen asiantuntemukseen ja muulla kokeiltuihin käytäntöihin. Osakokeiden suunnitteluun osallistui kaikkiaan 10 henkilöä: kielten opettajia, erityisopettajia, opinto-ohjaaja, psykologian opettaja, ohjaava opettaja ja matematiikan opettaja.

5

Hankkeen työntekijöiden osaamista lähdettiin alusta alkaen kasvattamaan kolmella tapaa: mainitun tutkimustiedon etsimisen ja kirjallisuuteen perehtymisen lisäksi työryhmä etsi vaikutteita Suomen ulkopuolelta ja hankki koulusta suomen kielen diagnostisen testin laatijoille.

Benchmarking -matka Tukholmaan

Jo ennen hanketta muutamat projektiin osallistuvista olivat tutustuneet Saksassa ja Itävallassa käytössä olevaan Goethe-Instituutin laatimaan saksan kielen alkutestiin ja Brysselissä flaamin kielen opetuksen ohjauksen keskuksen (Huis van het Nederlands) toimintatapaan. Hankkeen alussa valitsimme tutustumiskohteeksi Tukholman, koska arvelimme sen yhteiskunnallisten olojen muistuttavan Suomea niin paljon, että heidän käyttämässään mallissa saattaisi hyvinkin olla käyttökelpoisia elementtejä.

Kotoraide vieraili vuoden 2009 alussa Tukholman kaupungin ylläpitämässä testikeskuksessa, jonka kautta aikuiset maahanmuuttajat ohjataan heille sopivan tasoille ruotsin kielen kursseille. Testikeskus on avoinna kaikille halukkaille maanantaista torstaihin, eikä testaukseen tarvitse varata aikaa. Tiettyihin aikoihin palvelua voi saada myös tulkin avustuksella. Testaus alkaa lyhyellä haastattelulla (noin 5–10 minuuttia), ja jos haastateltavalla on jo kielitaitoa, hänet ohjataan tietokonealuokkaan tekemään tekstin- ja kuullunymmärtämisen kokeita ja kirjoittamisen tehtävää. Jos haastateltava ei osaa lainkaan käyttää tietokonetta, hän tekee tekstinymmärtämisen ja kirjoittamisen tehtävät paperiversioina. Mikäli haastateltava ei osaa ruotsia entuudestaan, hänet ohjataan alkeiskurssille hänen valitsemassaan oppilaitoksessa.

Ymmärtämistaitoja mitataan monivalintatehtävin, eikä niiden tekemiseen ole aikarajaa. Testien jälkeen testattava saa testistään palautteen, josta käyvät ilmi taidot kielitaidon eri osa-alueilla. Tämän jälkeen

testattava voi valita oppilaitoksen, jossa hän haluaa aloittaa kurssinsa seuraavan kahden viikon kuluessa. Tällainen testijärjestely on käytössä vain Tukholmassa.

Projektiryhmä seurasi alkuhaastatteluja, teki ruotsin kielen testin sähköisen version ja kävi testin laatijoiden kanssa keskustelua heidän ratkaisuihinsa. Ruotsin kielen testi ja siitä annettava palaute olivat mielestämme varsin onnistuneita, mutta pidimme alkuhaastattelua varsin niukkana. Alkuhaastattelussa koottavista tiedoista opiskelijan tulevan koulutuspolun kannalta ratkaisevia ovat koulutustausta kotimaasta ja aikaisemmat kieliopinnot: mikäli opiskelija on opiskellut vähemmän kuin kuusi vuotta omassa kotimaassaan tai hän ei ole opiskellut aiemmin muita kieliä, hänet ohjataan hitaasti etenevälle polulle (Studieväg 2, B-C). Vaikka pidimme valittuja kriteereitä tulevien opintojen kannalta mielekkäinä, ovat kuvattun kaltaiset tiedot mielestämme kuitenkin liian vähäiset raiteen määrittelyyn. Samantyyppistä palautetta saimme myös tukholmalaisesta oppilaitoksesta, jossa vierailimme: heidän mukaansa opiskelijan polku varmistuu vasta oppilaitoksen kahden viikon orientaatiojakson aikana.

Koulutus Cambridgessa

Suomen kielen testin laatijoille hankittiin helmikuussa 2009 Alten (Association of Language Testers in Europe) Cambridgessa järjestämä koulutus Introductory Course in Language Testing. Koulutuksessa perehdyttiin hyvin intensiivisesti luotettavan ja tarkoituksenmukaisella tavalla mittavaan testin laatimiseen kielitaidon eri osa-alueilla. Kouluttajat olivat Cambridgessa toimivan ESOL (English for Speakers of Other Languages) -Examinations -yksikön testaukseen erikoistuneita asiantuntijoita.

Koulutus tarjosi yhtäläiset lähtökohdat koko testiä laativalle suurehkolle - 11 hengen - työryhmälle. Koulutuksen aikana muutoin hajallaan työskentelevän joukon oli helppo tutustua toisiinsa, luoda yhteistä työtapaa ja yhteistä kieltä. Näin testien laatimisessa päästiin nopeasti käytännön työhön, ja työn tavoitteet ja laatukriteerit olivat kaikille selvät. Työkokouksissa käytiin sittemmin luonnollisesti pitkiä ja monipuolisia keskusteluita tehdyistä ratkaisuista, mutta suuria ristiriitoja ei työn aikana ilmennyt - se lienee osin yhteisten lähtökohtien ansiota.

Testien laadintaprosessi: mitä taustatietoja ohjaukseen tarvitaan?

Hyvänä pidetyn käytännön pohjalta koulutukseen hakijan taustatietoja päätettiin kartoittaa systemaattisesti haastattelemalla. Haastattelun tavoitteena on selvittää kolme pääkohtaa: hakijan perustiedot, koulutus- ja työhistoria ja motivaatio koulutukseen osallistumiseen. Haastattelun aikana haastattelijan tehtävänä on myös arvioida alustavasti puhujan suomen kielen taitoa. Lyhyeen vuorovaikutustilanteeseen on ladattu paljon odotuksia - varsinkin, kun yhteisen kielen puutteet (tai sen puuttuminen kokonaan) saattaa vaikeuttaa tietojen hankintaan. Tästä syystä kaikkein keskeisimpien tietojen tueksi pyritään hankkimaan tukea myös aputestein.

Haastattelu alkaa hakijan perustietojen kartoituksella. Henkilötietoja ja Suomessa asumista koskevat kysymykset auttavat haastattelijaa alkuun haastateltavan suomen kielen taidon arvioinnissa: mikäli haastateltava pystyy reagoimaan ja vastaamaan kysymyksiin suomeksi, on aihetta testata taitoa useammalla tapaa. Mikäli keskustelu käydään alusta alkaen apukielellä tai tulkaten, pyritään keskeiset tiedot keräämään mahdollisimman tarkoin, mutta kielitaidon osalta haastateltavalle suositellaan suomi 1 -kurssia.

Kotoutumiskoulutuksen raiteen valinnassa testattavan koulutustausta vaikuttaa paljon. Vaikka opetuksessa suositaan toiminnallisia menetelmiä ja sisällöt ovat käytännönläheisiä, valtaosa opetuksesta on luokkamutoista - ja silloin opiskelijan aikaisemmat tiedot ja taidot tämänkaltaisessa ympäristössä helpottavat aktiivista osallistumista koulutukseen alusta alkaen.

Testattavalta kysytään haastattelussa koulutuksen kestoa vuosina. Se voidaan kuitenkin tulkita monin tavoin, ja koulutuksen järjestämistapa voi poiketa huomattavasti länsimaisesta. Myös (perus)opetuksen sisällöt ja tavoitteet vaihtelevat paljon. On vaikea arvioida, millaisia opiskelutaitoja voidaan olettaa esimerkiksi kahdeksan vuotta koulua käyneellä olevan eri puolilla maailmaa. Tämä on se ensisijainen syy, jonka vuoksi kaikki testattavat tekevät melko suppean, sisällöltään suomalaisen ala-asteen tavoitteita vastaavan matematiikan testin: se voi vahvistaa tai kyseenalaistaa testattavan haastattelussa ilmi tuomaa koulutushistoriaa tai antaa jonkinlaisen kuvan koulunkäynnistä, joka haastattelussa on saattanut jäädä hyvinkin epäselväksi.

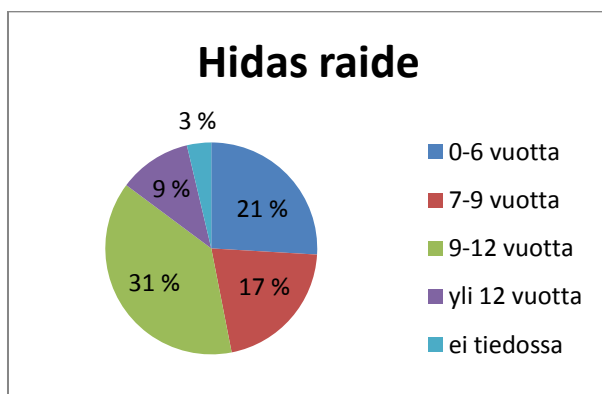
Matematiikan ja kielellisen hahmottamisen testien koekäyttöjen kokemusten raportit kokonaisuudessaan liitteinä 3 ja 4.

Matematiikan testi

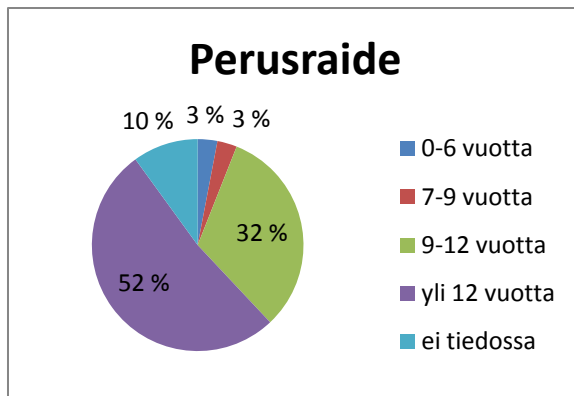
Matematiikan testin ensimmäisen version kuusi ensimmäistä tehtävää mittasivat matemaattista perusosaamista: yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskua. Tehtävien ratkaiseminen edellytti laskutoimitusten tekemistä sekä kokonaisluvuilla että murto- ja desimaaliluvuilla. Tehtävätyypit etenevät peruslaskutoimituksista haasteellisempaan matematiikkaan.

Tehtävät 1 ja 2 olivat peruslaskutoimituksia kokonais- ja desimaaliluvuilla. Tehtävässä 3 muunnetaan tavallisimpia mittayksiköitä ja tehtävässä 4 laskutoimituksia tehdään negatiivisilla luvuilla. Tehtävät 5 ja 6 mittaavat laskujärjestyksen ja murtolukulaskutoimitusten osaamista. Tehtävätyypeissä 1–4 tehtäviä on neljä, tehtävätyypissä 5 kolme ja tehtävätyypissä 6 kaksi.

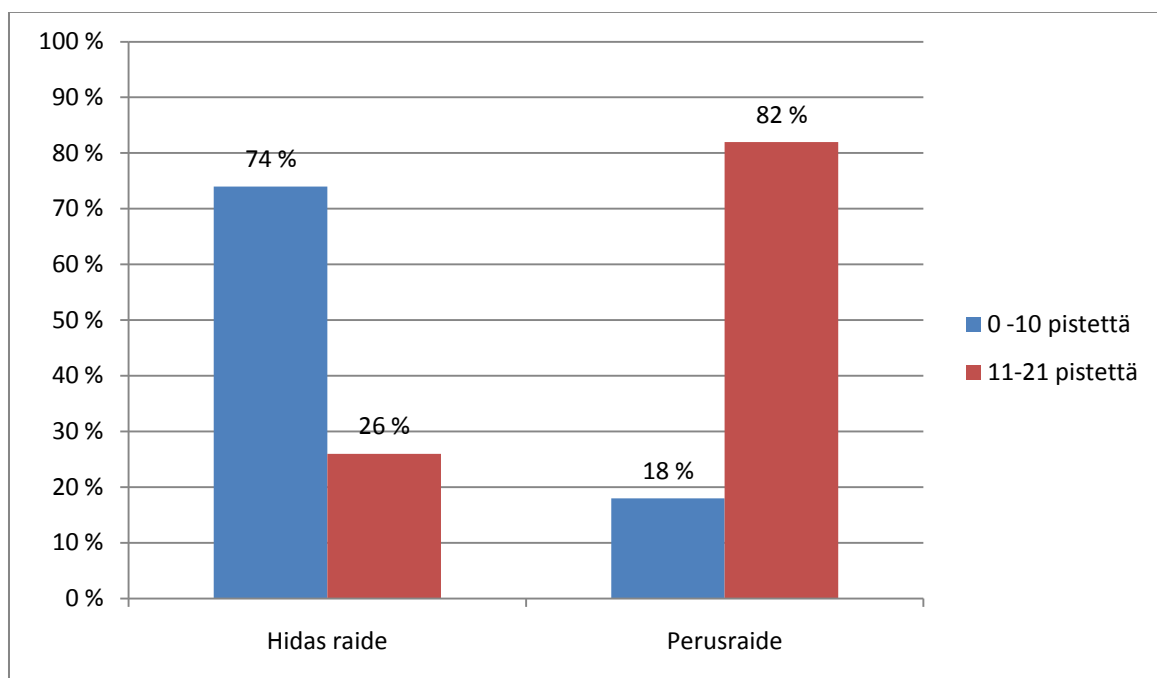
Testiä koekäytettiin kevään 2010 alkukartoituksissa Helsingissä. Testituloksia vertailtiin yhtäältä testattujen ilmoittamaan koulutustaustaan, toisaalta siihen kurssisuositukseen, jonka he olivat alkukartoituksessa saaneet. Matematiikan testin tehneitä alkuhaastateltavia oli 279, joista 81 valikoitui hitaalle ja 198⁷ perusraiteelle. Ikäjakauma eri raiteilla on samankaltainen; valtaosa (yli 70 %) opiskelijoista on 26–50 -vuotiaita. Suurimmat erot raiteiden välillä näkyivät koulutuksessa. Seuraavissa kaavioissa on kuvattu hitaan- ja perusraiteen koulutusjakaumat.

Kuva 3. Testattujen ilmoittama koulutustausta kotimaasta, hitaalle raiteelle ohjatut

Kuva 4. Testattujen ilmoittama koulutustausta kotimaasta, perusraiteelle ohjatut

Kuva 5. Matematiikan testin tulokset, kun pistemäärät jaetaan maksimipistemäärästä yli ja alle puoleen yltäneisiin.

Hitaalle raiteelle ohjatuista yli kolmanneksella kouluhistoriaa on enintään yhdeksän vuotta, kun taas perusraiteella tämän joukon osuus jää kuuteen prosenttiin. Perusraiteelle ohjatuista taas enemmän kuin puolella on takanaan yli kaksitoista vuotta koulunkäyntiä. Matematiikan testin tulokset näyttävät noudattavan samaa suuntaa: hitaalle raiteelle ohjatuista kolme neljännestä jää alle puoleen pisteistä, kun taas perusraiteella aloittavista näin alhaisiin pisteisiin jää vain yksi viidestä. Pistejakautumien ero on testin alkupuolella pieni, mutta tehtävien monimutkaistuesssa vähän koulutettujen joukko erottuu muiden suorituksista.

Hitaan ja perusraiteen pääpiirteet erottuvat selvästi, mutta taulukoista voidaan huomata myös se, että yksittäinen suoritus tai taustatekijä ei määrittele koulutukseen ohjausta: molempia raiteita on suositeltu yksittäisille testatuille, joiden profiili poikkeaa päälinjasta. Näin tuleekin olla, muut tekijät voivat hyvinkin puoltaa toista ratkaisua kuin mihin yksi testitulos voisi viitata. Useammalla osatestillä voidaan varmistua sopivimmasta raidesuosituksesta.

Kielellisen hahmottamisen testi

Osin Brysselin testausmallin innoittamana Kotoraitteessa pyrittiin myös etsimään (kognitiivista) testiä, jonka avulla alkutestattujen joukosta voitaisiin seuloa myös mahdolliset valtavirtaa nopeammat oppijat. Tarkoitusta varten saatiinkin Huis van het Nederlandista lupa heidän käyttämänsä ei-kielellisen testin (Covaar)koekäyttöön Axxellin ja Eiran opiskelijoiden keskuudessa. Noin 400 opiskelijaa teki testin opettajan valvonnassa annetussa 20 minuutin ajassa.

Testissä hitaalle ja perusraiteelle ohjattujen pääjoukot erottuivat kutakuinkin yhtä selvästi kuin matematiikan testisuorituksissakin, mutta testissä tavanomaisesti ja toisaalta parhaiten suoriutuneiden tulosten piste-erot jäivät melko pieniksi. Tästä syystä katsottiin, ettei tämänkaltaisen testi tuota tarvittavaa lisätietoa potentiaalisesti nopeasti etenevistä opiskelijoista.

Lisäksi osalle testattavista esimerkiksi tehtävätyyppi, jossa kuviosarjaa piti jatkaa tai täydentää, ei lainkaan auennut testiä edeltävästä harjoittelusta huolimatta. Vaikka testin ainekset eivät olleet kielellisiä, niiden käsittelytapa oli kuitenkin tuttu vain kutakuinkin länsimaiseen koulujärjestelmään tottuneille - oli tosin myös mielenkiintoista huomata, että esimerkiksi muutamat kiinalaiset ja vietnamilaiset opiskelijat suoriutuvat testistä korkein pistein, vaikka opiskelevatkin hitaan raiteen koulutuksissa. Koekäyttö antoi siis viitteitä siitä, että opiskelijan kulttuuritausta vaikuttaa testisuoritukseen siten, että tulos ei välttämättä kerro päättely- ja opiskelutaidoista. Tästä syystä projektiryhmä arvioi, että vastaavan testin kehittämiseksi ei ollut riittäviä perusteita.

Opiskelutaitojen arvioimiseen laadittiin sen sijaan testi, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa testattavan lukemisen tarkkuudesta (ja nopeudesta), taidoista löytää yhtäläisyyksiä ja eroja tekokielisistä aineksista sekä taidosta tehdä päätelmiä erilaisten kielen rakenneosia muistuttavien mallien perusteella.

Kielellisen hahmottamisen testi rakentuu kolmesta eri tehtävätyypistä, joista kussakin on 10 tehtävää. Jokainen oikea vastaus on yhden pisteen arvoinen: testin maksimipistemäärä on 30. Ensimmäinen osiossa testattavien tulee löytää annettu sana hahmoltaan samankaltaisten 18 sanan joukosta. Toisessa osiossa etsitään rakenteeltaan erilaista sanaa kuuden sanan joukosta. Joukosta poikkeava sana on paikannettavissa vertailemalla sanojen rakennetta: erot ovat joko sanan alussa, lopussa tai keskellä. Kolmas tehtävätyyppi koostuu esimerkkisanoista tai -tavuista, joiden analogian mukaan päätellään neljästä annetusta vaihtoehdosta sopivin puuttuvan elementin paikalle.

Nimi: _____

1. VALITSE SAMANLAINEN

MALLI:

kaala → kalla kaalla kalaa kallaa **kaala** kala

1. purri

poori rupri purvi puurri poppi puri
 publi burri povvi pirru purri borru
 puvri puuri puori purre porri porri

2. MIKÄ ON ERILAINEN (= EI SAMA) KUIN MUUT?

Malli:

repottaa hepottaa kepottaa **epottaa** nepottaa sepottaa

1. kappina sappina happina roppina mappina lappina

3. MIKÄ VAIHTOEHTO SOPII?

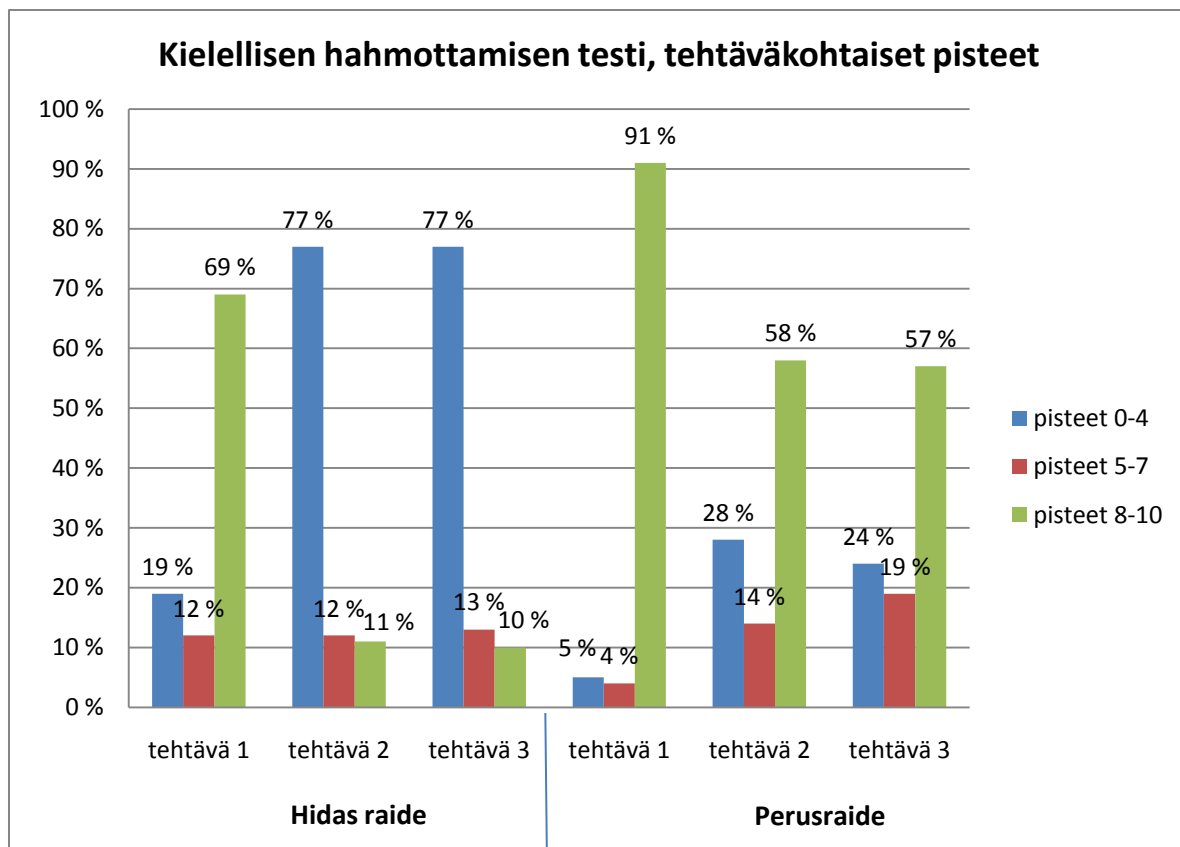
MALLI:

NAD : ? a) PAD b) ER c) NADPAD **d) NADER**
 PAD : PADER

Kuva 6. Esimerkit kielellisen hahmottamisen testin tehtävätyypeistä.

Tehtävähjeet on käännetty useille eri kielille ja jokaisen tehtäväosion aluksi on esimerkki ko. tehtävätyypeistä. Aikaa testin tekemiseen on 15 minuuttia, ja se tehdään paperilla.

Testiä koekäytettiin keväällä 2010 noin 300 alkukartoituksen Helsingissä osallistuneella hakijalla. Kun osakokeen tuloksia tarkastellaan eri raiteille suosituksen saaneiden suoritusten mukaan, voidaan eri raiteille ohjattujen suorituksista huomata tiettyjä suuntaviivoja.

Kuva 7. Kielellisen hahmottamisen testin pistejakautuma tehtäväkohtaisesti.

Tehtävän 1 tulokset jakautuvat samankaltaisesti sekä hitaalla että perusraiteella; suurin osa pääsi lähelle maksimipistemäärää. Tehtävissä 2 ja 3 suhde raiteiden välillä on käänteinen: kun perusraiteen opiskelijoista yli puolet (57–58%) ylsi korkeille pistemäärille, on vastaava luku hitaalla raiteella 10–11%. Valtaosa (77%) hitaalle raiteelle suositelluista opiskelijoista sai tehtäväsioista 2 ja 3 maksimissaan neljä pistettä kymmenestä.

Testitehtävien suorituksissa hitaalle raiteelle ohjatuissa yhdistyvät tietyt piirteet. Tehtävistä suoriutumista vaikeuttaa tarkan lukemisen hitaus, tottumattomuus tehtävätyyppeihin ja harjaantumattomuus pienten sanallisten rakenneosien tarkastelemiseen. Ovatko tällaiset taidot sitten välttämättömiä kielen oppimisen kannalta? Mielestämme ei. On kuitenkin syytä huomata, että tämänkaltaisten taitojen harjaantumattomuus edellyttää kielikoulutukselta pedagogiikkaa, joka ei tukeudu kielen pienten rakenneosien analyysiin.

Tuloksia tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että kaikilla hitaalle raiteelle ohjatuilla ei välttämättä ole ongelmia kielellisessä hahmottamisessa, vaan usein hitaampi eteneminen on opiskelijalle parempi vaihtoehto esimerkiksi elämäntilanteen vuoksi. Kielellisen hahmottamisen testi onkin vain yksi väline opiskelijan sopivalle raiteelle ohjaamisessa, joten myös perusraiteelle valikoituu opiskelijoita, jotka vain kielellisen hahmottamisen tulosten valossa sopivat hitaalle raiteelle.

Sellaista testiä, jolla nopeasti etenevät olisi saatu eriteltyä, ei siis syntynyt. Nopeasti etenemisen ennakkoon arvioimista pidettiin kaiken kaikkiaan epävarmana, koska tavoitteiden saavuttaminen keskimääräistä lyhyemmässä ajassa vaatii sekä taitoja että hyvää motivaatiota ja selkeitä tulevaisuudensuunnitelmia jo koulutukseen alkaessa. Pilottikoulutuksen perusteella todennäköisesti

nopeasti etenevällä on korkeakoulututkinto ja tottumusta muiden kielten opiskeluun. Pilotissa valtaosa tällaiset kriteerit täyttävistä oli lisäksi 20–35 -vuotiaita. Mikäli mahdollisuutta nopeaan etenemiseen haluttaisiin arvioida jo alkuvaiheessa, edellä mainittujen taustatekijöiden (koulutus, tottumus kielten opiskeluun) lisäksi keskeistä olisi hakijan työllistymissuunnitelmien selkeys ja tavoitteiden suuntautuminen omalle alalle tai vaativaan täydennyskoulutukseen. Motivaatiota alkuhaastattelussa pyritäänkin selvittämään kysymyksellä, jossa opiskelijaa pyydetään arvioimaan tulevia kielenkäyttötarpeitaan.

Lukeminen ja sanelu

Hitaalla, nopealla ja perusraiteella opiskeleminen edellyttää kotoutujalta luku- ja kirjoitustaitoa latinalaisin aakkosin. Vaikkei olekaan tarpeen tuntee suomen kielen äännejärjestelmää ja äänne-kirjain -vastaavuutta, tulee opiskelijan jo koulutuksen alkaessa olla valmis lukemaan ja kirjoittamaan opetettavaa kieltä. Tämän taidon arvioimiseksi alkutestaukseen on liitetty kymmenen sanan sanelu ja lyhyehkön tekstin lukutehtävä, jotka tehdään alkuhaastattelun yhteydessä. Nämä testit tehdään kahden kesken haastateltavan kanssa, jotta haastateltavan ei tarvitse pelätä kasvojensa menetystä suorituksen mahdollisesti kangerrellessa, ja jotta haastattelijalla on tilaisuus seurata kirjoituksen harjaantuneisuutta.

On selvää, että aiemmin suomea opiskelemattomille tehtävät ovat vaativampia kuin heille, jotka ovat jo saaneet tuntumaa suomen kieleen, ja siksi tehtävien arviointikriteereissä nämä kaksi joukkoa huomioidaan erikseen. Tasa-arvoista kohtelua on pyritty sanelussa lisäämään myös sillä, että saneltaviksi sanoiksi on valittu suomenkielisiä sanoja, jotka kuitenkin todennäköisesti eivät ole tuttuja maassa jo jonkin aikaa olleillekaan. Tällä pyritään siihen, että tehtävä mittaa samaa asiaa: testattavan kykyä tunnistaa äännteitä ja muuntaa ne kirjoitukseksi. Sanaluettelo alkaa lyhyistä, avotavuisista sanoista ja päättyy pitkiin sanoihin, joissa esiintyy sekä etu- että takavokaaleita. Lähemmin arviointikriteereihin puuttumatta lienee syytä jo tässä yhteydessä huomauttaa, ettei kirjoittajilta odoteta suomen kielen ortografian tuntemusta.

Lukutehtävänä on aihepiiriltään helppo teksti, jonka ensimmäisessä kappaleessa sanat ja lauseet ovat lyhyitä. Teksti monimutkaistuu sen edetessä. Tekstin loppupuolen moniosaiset yhdyssanat edellyttävät jo tottumusta suomen kielen lukemiseen, eikä tekstiä olekaan tarkoitus luettaa loppuun saakka vaikkapa vasta maahan tulleilla.

Eri ajan Suomessa asuneiden epätasa-arvoiseen tilanteeseen pyrittiin löytämään myös muita tehtävätyyppejä, jotka tuottaisivat opiskelijasta samankaltaisia, raiteelle ohjaamisessa tarvittavia tietoja, mutta tällaisia työvälineitä emme löytäneet. Kopiointitehtävää ja sen monitorointia kokeiltiin, mutta sen tarjoamaa tietoa testattavan taidoista pidettiin vähäisenä.

Mikäli testattava ei suoriudu sanelusta ja/tai lukemisesta, hänet on syytä ohjata luku- ja kirjoitustaidon kartoitukseen, jossa voidaan tarkemmin selvittää testattavan taitoja ja hänelle sopivaa kotoutumiskoulutuksen muotoa.

Suomen kielen diagnostisen testin laatiminen

Kielen eri osa-alueiden testien laatimiseen osallistui suurin työryhmä, ja osakokeiden laatimiseen käytettiin valtaosa hankkeen voimavaroista. Hankkeessa päätettiin laatia testi, joka palvelisi ennen kaikkia kotoutumiskoulutuksen moduuleihin ohjausta: pääpaino on taitotasolla A2.1 ja A2.2. Testin perusteella voidaan myös arvioida, että oppijan taito on tätä korkeammalla tasolla. A1 -tason tehtäviä on testissä tarkoituksella vähän, ja tähän ratkaisuun on useita syitä: tason sisäisillä erittelyillä on vähäinen merkitys koulutukseen ohjaukselle, koska esimerkiksi A1.2 -tasolta lähtevää koulutusta ei käytännössä ole tarjolla. Näiden tehtävien pois jättäminen palvelee myös taidoiltaan edistyneempiä opiskelijoita, koska näin testin tekeminen ei kuormita liikaa. Hakijan etu on, että A2.2 -taso ja sitä korkeampi taitotaso voidaan selvittää

luotettavasti - silloinhan on mahdollista, että paikka kotoutumiskoulutuksessa evätään jo karttuneen kielitaidon vuoksi.

Testiin kuuluvat osakokeet laativat 2–3 suomen kielen opettajan pienryhmät. Ryhmät aloittivat työnsä määrittelemällä eurooppalaisen viitekehysten suomalaisesta sovelluksesta kunkin taitotason avaintaidot ja ne kynnykset, joiden perusteella taitotasojen ilmentymät voidaan erottaa. Avaintaitojen pohjalta laadittiin testispesifikaatio, jossa määriteltiin, mitä osataitoja halutaan mitata, ja millaiset teksti- ja diskurssilajit tehtäviin valitaan. Näin määriteltiin sisällöt tehtäviin, joita työryhmät tuottivat. Erityisesti ymmärtämistaitojen osakokeissa tavoiteltiin aikuisille autenttisten lähteiden käyttöä ja mahdollisuutta toiminnallisen kielitaidon esiin tuomiseen.

Ymmärtämistaitojen testit koostuvat monivalintatehtävistä. Tehtävätyyppi soveltuu hyvin sähköisesti toteutettavaksi, ja sen ominaisuudet vastaavat hyvin nopean ja tehokkaan testauksen vaatimuksiin. Koska monivalintatehtävissä saattaa myös sattumalta osua oikeaan, luotettavan tuloksen saavuttamiseksi tulee testissä olla noin 26–30 osiota. Mikäli osioiden määrä taas on tätä suurempi, testattavan väsymys saattaa vaikuttaa suoritusta heikentävästi. Osioita valmiissa testiversioissa on 27–28.

Tuottamistaitojen osalta päädyttiin ratkaisuun, jossa autenttisuudesta on tingitty: sekä puhumisen että kirjoittamisen tehtävät on laadittu kahden kuvasarjan pohjalta. On selvää, ettei testattava tarvitse kuvasta kertomisen taitoa aidoissa kielenkäyttötilanteissa, ja siltä kannalta tehtävänanto ei vastaa toiminnallisen kielitaidon mittausta. Testauksella on kuitenkin omat, käytännölliset reunaehdot: sillä on rajattu, varsin lyhyt aika, jossa kaksi ennalta tuntematonta tapaa, ja jonka aikana testattavasta pitäisi selvittää moninaisia seikkoja. Suurta osaa ei voi irrottaa esimerkiksi testattaville ennestään tuntemattomien tehtävätyyppien selittämiseen.

Valitut kuva-aiheiden teemat ovat asuminen ja elämänkaari, ja niiden kuva-aineokset sisältävät monille tuttuja aiheita ja asetelmia - tarttumapintaa, jonka avulla voi aloittaa keskustelun. Se onkin kuvien tarkoitus, ei kuvien toistaminen sanoin. On tosin todettava, että monien testattavien kohdalla kuvasta irtautuminen on¹³ vaikeaa, ja testitilanne tarjoaa luontevan kontekstin käytännössä vain kysymys-vastausparille. Kuten aina tuottamistaitojen yhteydessä, paljon riippuu myös testattavan halusta puhua tai kirjoittaa - hyvätkin taidot voivat jäädä pimentoon, jos teksti tai puhe jää kovin niukaksi. Myös kirjoittamisen tehtäviä koekäytettiin eri tasoilla opiskelevilla opiskelijoilla, ja sen perusteella tehtävänantoja tarkennettiin, maamerkkiaineiston kerääminen ja arvioijan ohjeiden laatiminen aloitettiin. Maamerkkityötä tehtiin puheen osalta uudelleen ensimmäisten maamerkkitapaamisten jälkeen, koska haastattelijan ohjeiden huomattiin olevan liian väljät.

Ymmärtämistaitojen tehtäviä laadittiin ensimmäisessä vaiheessa kaikkiaan noin 150. Työryhmät arvioivat toistensa tehtäviä, ja niitä muokattiin käydyn keskustelun pohjalta. Sen jälkeen tehtäviä koekäytettiin eritasoisissa ryhmissä, ja tehtävien käytettävyydestä, mielenkiintoisuudesta, vaikeustasosta, ohjeiden selkeydestä ja ajankäytöstä kerättiin palautetta tehtävien käsikirjoittajaryhmien käyttöön. Tämän jälkeen tehtävien laatijat muokkasivat sekä tekstin ja puheen ymmärtämisen tehtävistä kaksi testiversiota, jotka sisälsivät 30 osiota, joiden tarkoitus oli mitata testattavien taitoja tasolta A1.3 tasolle A2.2. Näitä tehtäviä koekäytettiin paperisin testein 250 Adultan, Eiran aikuislukion ja Axxellin opiskelijalla syksyllä 2009. Koekäyttöön osallistuneet ryhmät edustivat taitotasoa A1.3 –B1.1, ja opiskelijat saivat osallistua testiin anonyymisti.

Koekäytön tulokset koottiin yhteen, ja kutakin tehtävää ja sen monivalintaosiota analysoitiin Raschin menetelmällä Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa Jyväskylän yliopistossa. Analyysistä laaditussa raportissa esiteltiin analyysin tulokset ja niihin liittyvät päätelmät tehtävien toimivuudesta: osiokohtaisen vaikeustason ja erottelukyvyn. Tilastollisen analyysin tuottaman tiedon ja kvalitatiivisen arvioinnin perusteella tehtävien laatijat valitsivat ja muokkasivat testiversioihin lopulliset osiot ja koostivat sekä tekstin että puheen ymmärtämisestä kaksi testiversiota. Tässä vaiheessa testistä muun muassa poistettiin kokonaan yksi tehtävätyyppi, jonka erottelukyky analyysin mukaan oli vaatimaton.

Testin tekninen ratkaisu edellytti sopivan ohjelman löytämistä, tarvittavien äänien ja kuvien tuotantoa ja koekäyttöä. Työ vaati lukuisten pienten yksityiskohtien ratkaisemista, ja vaihe vei odotettua enemmän aikaa. Testiin tarvittavien ominaisuuksien arvioiminen oli melkoisen vaikeaa, kun kokemusta vastaavista järjestelyistä ei ollut. Sähköistä testiä päästiin kuitenkin koekäyttämään syksyllä 2010, jolloin yhteen kootuista tehtävistä koottiin 185–250 suorituksen aineisto eri tasoa edustavilta oppijoilta. Samalla testattiin tulosten kokoamiseen ja raportointiin soveltuvaa ohjelmistoa.

Sähköisen testin koekäyttö kotoutumiskoulutuksen opiskelijoilla ja varsinaisilla alkutestattavilla sai hyvän vastaanoton. Käyttäjät pitivät testiä helposti lähestyttävänä, ja he etenivät testissä kutakuinkin ilman teknisiä vaikeuksia. Paikalla tulee luonnollisesti olla valvoja/ohjaaja, joka opastaa pulmatilanteissa. Arvioijien näkökulmasta paperisen ja sähköisen testin vertailu kääntyy sähköisen testin eduksi: kun käytössä on toimiva raportointijärjestelmä, tulosten saamisessa ja yhteen kokoamisessa säästyy hyvin paljon arvioijien aikaa.

Testin laadinnan viimeisessä vaiheessa koottiin kaksi arviointipaneelia, jotka arvioivat kaikkien ymmärtämistaitojen testiversioiden jokaisen tehtäväosion vaikeustason. Panelistit olivat kokeneita S2-opettajia, ja he kävivät ennen arviointia keskustelun EVK:n eri taitotasojen ydintaidoista ja niistä piirteistä, jotka erottavat lähtitasot toisistaan. Tämä jälkeen panelistit arvioivat kunkin testiosion vaikeustason itsenäisesti, ja tämän jälkeen arviointeja vertailtiin ja käytiin keskustelua osioista, joista arvioijat eivät olleet yksimielisiä. Paneelit saivat ensiarvionsa jälkeen käyttöönsä opiskelijoiden suoritukset, joiden pohjalta arvioijat saattoivat arvioida uudelleen testiosioden vaikeutta. Testien pisterajat kiinnitettiin EVK:n taitotasoihin, ja ne asetettiin huomioiden sekä asiantuntija-arvioinnit että koekäytön aineistot. Pisterajat on asetettu silmällä pitäen kursseille ohjausta - on kiinnitetty huomiota siihen, ettei taitotason kynnyksellä aina osu yksin moduulien vaihdoksen kanssa.

Suomen kielen diagnostisen lähtötaitotasotestin laatimisen vaiheet

PROJEKTIRYHMÄN MUODOSTAMINEN & TYÖNJAKO

TAITOTASOASTEIKON LÄHILUKU:

mikä erottaa taitotasot toisistaan -->
kynnyskriteerit tehtävien laatimisen tueksi

TESTIMATRIISI

aihepiirit, taitotasokohtaiset tekstilajit ja tehtävien sisällöt

150 ymmärtämistaitojen tehtävää, projektiryhmä arvioi toistensa tehtäviä

ESIPILOTOINTI

noin 80-100 suomi 1-3 -moduulien opiskelijaa

opiskelijoiden ja opettajien palaute tehtävien **käytettävyydestä ja vaikeustasosta**, ajankäytön tarpeista, ja ohjeiden osuvuudesta

KIRJOITTAMISEN TEHTÄVIEN ARVIOINTI

maamerkkisuoritusten seulominen pilotointiaineistosta, testaajan ohjeiden laatiminen

TEHTÄVIEN MUOKKAUS esipilotoinnin tulosten perusteella

60 + 60 ymmärtämistaitojen tehtäväosiota ja 40 rakenteiden tehtäväosiota koekäytettäviin testeihin

PUHUMISEN TEHTÄVIEN JA TESTAAJAN OHJEIDEN ARVIOINTI

maamerkkisuoritusten seulominen pilotointiaineistosta, testaajan ohjeiden muokkaaminen

YMMÄRTÄMISTAITOJEN & RAKENNETESTIEN PILOTOINTI

250 suomi 1-3 + yksi-kurssien opiskelijalla

TESTITULOSTEN KVANTITATIIVINEN ANALYYSI

Raschin malli: tehtävien vaikeustaso ja erottelukyky

TEHTÄVIEN KVALITATIIVINEN ANALYYSI

tehtävien muokkaus lopulliseen asuunsa laadullisen analyysin ja tilastollisten tulosten perusteella

Puheen ymmärtämisen tehtävien äänitykset

Testien sähköiset version kuvitus

TESTITEHTÄVIEN VIEMINEN SÄHKÖISEEN MUOTOON

(ohjelmana käytettyä Quiz:iä)

SÄHKÖISEN TESTIN ESIPILOTOINTI

40-60 opiskelijaa, palaute käytettävyydestä ja vaikeustasosta

testattavan tutoriaalin laatiminen, tekninen muokkaus

TUOTTAMISTAITOJEN MAAMERKKIAINEISTON VIIMEISTELY

arviointiohjeet, arvioijien **koulutusmallin** laatiminen

SÄHKÖISEN TESTIN PILOTOINTI

180-250 opiskelijaa suomi 1-3 ja yksi-kursseilta, tulosten keräämisessä koekäytettiin ohjelman raportointijärjestelmää

TESTIN PISTERAJOJEN ASETTAMINEN

Kaksi arviointipaneelia, joissa seitsemän kokenutta arvioijaa sijoitti kunkin osion taitotasolleen. Panelisteilla oli käytössään oppijoiden pilotissa saavuttamat testitulokset. Pisterajat kiinnitettiin EVK:n tasokuvauksiin, mutta arvioijien tarpeita varten pisterajoissa kurssisuosituksia varten on huomioitu se, etteivät taitotasot ja moduulien vaihdokset osu täysin yksin.

Mitä opittiin?

Kielitaidon arviointi vaikuttaa kahden hankevuoden jälkeen alueelta, josta olemme päässeet raapaisemaan vasta pintaa. Kotoraitteen urakka oli suuri ja kunnianhimoinen siihen nähden, miten testejä on aikaisemmin totuttu rakentamaan. Käsityksemme huomioon otettavista muuttujista ja käytettävissä olevasta tiedosta ovat laajentuneet merkittävästi. Hankkeessa mukana olleet katsovat oppineensa paljon, ja olemme mielestämme ylittäneet tavoitteeseemme melko hyvin. Jatkoa ajatellen hyödyllistä olisi saada lisää tutkimustietoa S2-oppimisesta - näin mittaritkin seisoisivat vankemmalla pohjalla. Myös opettajien täydennyskoulutus arvioinnin alalta hyödyttäisi kenttää ja oppijoita.

Projektin työtapojen kannalta suurta etua saatiin työntekijöiden kouluttamisesta ja muiden maiden hyviin käytäntöihin tutustumisesta. Hankkeen haasteeksi muodostui laajahkon asiantuntijaverkoston yhteistyön organisointi. Yhteistyö ja viestintä sujuivat joustavasti, ja tavoitteet olivat kaikille selkeät, mutta ajan varaaminen hanketyölle aiheutti kitkaa ja painetta monelle hankkeeseen opetustyön ohella osallistuneelle. Vastaisuudessa olisikin hyvä irrottaa ainakin osa projektihenkilöstöstä opetustyöstään, jotta hankkeen eteneminen pystytään turvaamaan vaihtelevissakin tilanteissa.

Testien sähköistä versiota varten ei voitu hankkia omaa ohjelmaa, koska hankkeen varat eivät olisi siihen riittäneet, eikä sen ylläpidosta ja jakelukelpoisuudesta voitu varmistua. Vaikka lähdeitiinkin liikkeelle ajatuksesta kevyestä toteutusmallista, olisi kenties ollut hyödyllistä käyttää tässä työvaiheessa enemmän ulkopuolista apua - taaksepäin katsellessa työvaihe ei toiminut tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Päällimmäisenä Kotoraide-projektissa jäävät tulokset: uusi testauksen menettelytapa, uudet sisällöt ja raiteelle ohjauksen kuvaukset. Niissä ovat hyvällä tavalla tiivistyneet kokemus, into ja uudet taidot.